

מעניין הפרשה

פרשת חוקת | תש"פ

תוכן עניינים

דברי תורה לפרשת השבוע-

- 1 עטרת מרדכי- 2
- אשיחה- 2
- ומתוק האור- 3
- פרקי אבות- 4
- מעניין הדף היומי- 4

מדוע פרשת פרה אדומה נסמכה למחלוקת קרח?

מדוע פרשת פרה אדומה העוסקת בטהרת טמא מת מטומאתו, נסמכה לפרשת קרח העוסקת בענייני מחלוקת ולשון הרע? לכאורה, אין כל קשר בין העניינים.

אם נחזור לעצם מחלוקת קרח ועדתו, נבחין לכאורה שהיא מבוססת על טענות הגיוניות, מדוע חוט אחד של תכלת פוטר טלית שלמה ואילו כאשר הטלית כולה עשויה מתכלת, היא לא כשרה ללא חוט של תכלת וכן בית שמלא בספרי קודש, אינו פוטר את הבית ממזוזה, בה יש קלף פרשה אחת בלבד.

באה התורה בתחילת פרשתנו ומורה לנו: "זאת חוקת התורה! גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה! אף על פי שהפרה מטהרת את טמאי המתים היא מטמאת את העוסק בה. את עניין כמוס זה, אפילו שלמה המלך ע"ה, החכם באדם, לא הבין כפי שהעיד (קהלת ז, כג), "אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני" (במדבר "תלפיות" נרמו שגימטרייה "והיא רחוקה" עולה בגימטרייה "פרה אדומה").

לכן בסמיכות פרשיות אלו, התורה באה ללמדנו שיש לשמור על חוקיה אפילו אם אנו לא מוצאים טעם או הגיון בדבר כי במקום שנגמר ההיגיון, שם מתחילה האמונה. כמו שאמרו רבותינו ז"ל, "מנעו בנכם מן ההיגיון" (ברכות כ:).

מצות פרה אדומה מכפרת על חטא העגל. רש"י ז"ל, הביא על כך משל, לבן שפחה שטינף פלטין של מלך. אמרו תבוא אמו ותקנח הצואה כך תבוא פרה ותכפר על העגל.

ויש להבין את הקשר בין פרה אדומה לחטא העגל?

בספר ה"כוזרי" הסביר, שבחטא העגל בני ישראל הלכו בשרירות ליבם כי חשבו שהם יודעים הכל. על פי חישובם עברו כבר ארבעים יום ומשה רבנו היה אמור כבר לרדת מן ההר ומשלא ירד חששו כי לא ישוב עוד לכן פיתחו לעצמם עגל שיהיה מקשר אותם לה'. בני ישראל הכניסו את ההיגיון שלהם למצוות התורה ובכך גרמו לאסון לאומי לדורות. לעומת זאת, מצות פרה אדומה היא סתומה ולא מובנת, חוקה גזרתי ואין לך רשות להרהר אחריה, זהו התיקון למעשה העגל בו נתנו דרוך להלך מחשבתם.

לפעמים אנו עלולים לא להבין דברים מסוימים באמונה, בהלכה או בהשקפה, לעיתים אנו מתייעצים עם תלמיד חכם בעניין מסוים ולא "שלמים" עם תשובתו, אך כאן הוא כור המבחן, זהו הזמן להוכיח את נאמנותנו ואמונתנו למקום, לתורתו ולחכמיו שבכל דור ודור! כפי שציוותה אותנו תורתנו הקדושה: "על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (דברים יז, יא). אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין! (רש"י).

(שולחן שבת המבואר)

"וממדבר מתנה" (כ"א - י"ה)

מסופר על אחד ששלח ידו במסחר, ועשה הון בדרכים לא כשרות, שנדמן פעם לחצרו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א. כשנכנס אל הרבי נתן פיתקה בה כתב את בקשותיו, וצירף לזה סכום כסף גדול מאד כפדיון. נטל הצדיק את הפתקה מידי החסיד אך סירב לגעת בכסף. ואמר לו: בפרשת חוקת נאמר "וממדבר מתנה". המדבר הוא סמל של ישירות וטוהר, כמאחז"ל בתלמוד (סנהדרין מט) על הכתוב "ויקבר יואב בביתו במדבר" (מלכים א' ב' לד) מה מדבר מנוקה מגזל ועריות, אף ביתו של יואב נקי מגזל ועריות. אם כן, המלים "וממדבר מתנה" מלמדות אותנו, שרק כסף שבא ביושר ובנקיון כפיים מותר לקבל במתנה. (עלון סיפורי צדיקים חוקת תש"פ)

"זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על" (י"ט, ב')

מה הקשר שבין סוף פרשת קורח לתחילת פרשת חקת?

התשובה היא: הנושא של "חוקת התורה" הוא ההיפך הגמור מדעת קורח ועדתו.

קורח יצא בדרך פילוסופית נגד משה ואהרן, חיפש טעמים מיוחדים למצוות התורה, ובהתאם לכך רצה להמציא הלכות. אך האמת היא הפוכה לחלוטין.

עלינו לקבל את דיני התורה כחוקה ממש, בתמימות, כי כך ציוונו ה' יתברך שמו ויתעלה, ללא שום ניסיון לתת טעמים.

אמנם הבנת המצוות וטעמיהן דבר גדול הוא, אלא שאין ההבנה מהווה תנאי לקיומן. בין אם הובנו המצוות לאשורן ובין אם לא, יש להמשיך בקיומן כפי שנצטוונו מהבורא יתברך.

המבקש לחקור לפני שיעשה את מה שנצטווה, הרי הוא כקורח, שסופו שאבד ונעקר מן העולם. צריך האדם להתנהג באופן של "נעשה ונשמע": קודם עליו לעשות את המצוה, גם בלי שום הבנה, ואחר כך "ונשמע" – ינסה להבין את המצוה כמה שיוכל.

פרקי אבות

משנה יג': ארבע מדות בנותני צדקה. הרוצה שיתן ולא יתנו אחרים, עינו רעה בשל אחרים. יתנו אחרים והוא לא יתן, עינו רעה בשלו. יתן ויתנו אחרים, חסיד. לא יתן ולא יתנו אחרים, רשע:

מעלתו של החסיד, שאינו עושה מצוות לבדו, אלא דואג גם שאחרים יזכו לעשות צדקה וחסד, כדי שגם הם יקבלו על כך שכר טוב מאת ה', והוא משבח הרבה יותר ממני שנתן הרבה צדקה, אבל אינו חפץ לשתף אחרים במצוה יקרה זו.

ומספר על רבי יהונתן אייבשיץ, שהתחתן עם בת גביר אחד, שהעניק לו נדוניה של שלושת אלפים זהובים. אחר החתונה, הקדיש את עצמו יום ויללה לתורה, הוא למד בבית המדרש עם חברותא בהתמדה עצומה.

הטמאה כדוע, מרגישה בקדשה וקמה להאבק כנגדה. הגויים הרשעים הקימו כנסיה מול בית המדרש. כמוכן שהדבר הציק לכל באי בית המדרש ובפרט לחברותא של רבי יהונתן שהיה הם מזג, מתוך חמו ובעיו, הלך ונעשה מעשה: טפס בלילה לגג הכנסיה, ושביר את הצלם שהיה שם. -המשך בעמוד האחרון-

לפני כמה שבועות קיבלתי טלפון מהרה"ח ר' חיים מאיר שטערן שליט"א, (הכותב של הדברי תורה של מרן האדמו"ר מוויזניץ שליט"א - על ישראל הדרתו בקרית וויזניץ בני ברק), והתבקשתי על ידו לזכות את הרבים ולשאת דברים בענייני השעה לכבוד אלפי השומעים בקו מערכת וויזניץ, לאור המצב הקשה ששורר בכלל ישראל עקב הקורונה.

לפני הרבה שנים שמעתי אימרא נפלאה מפ"ק של הרבי שליט"א – היה זה בשנות המ', או תשמ"ו או תשמ"ז, בעת שהרבי שהה בלייקווד, והמתנתי לשעת הכושר להיכנס אליו באכסנייתו, ובעת היכנסי אמר לי הרבי, "חשבתי רעיון נפלא", וכך אמר הרבי שליט"א: איתא בחז"ל (מס' ברכות דף ה' ע"א): אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. ולכאורה איך שייך מציאות כזו שפשפש במעשיו ולא מצא עוון, הלא אין עבירה כביטול תורה, ואיך שייך שבעת שמפשפש הוא לא מוצא עוון, ורק אח"כ הוא תולה בביטול תורה.

ואמר הרבי שכך עלה בדעתו: הלא בעצם, "יסורים" – הרי הם דבר טוב להאדם, וכמו שבאמת אחז"ל (שם) שיסורים ממרקין את עוונותיו של האדם, וכמו שמבואר בספר "אור החיים" הקדוש (דברים ד', כ"ט ד"ה ובקשתם), שעל ידי היסורים נמתקים עוונותיו של האדם, וזה תועלת גדולה לאדם בעולם העליון שעוונותיו מתכפרים בעולם הזה.

ברם לפעמים יש מצב, שהיסורים הם כל כך גדולים וקשים ר"ל, עד שזה מפריע לו כבר בעבודת ה'! – הוא אינו יכול ללמוד ואינו יכול להתפלל.

זהו מה שאמרו לנו חז"ל "אם רואה אדם שיסורין באין עליו" – שהיסורים הם רבים וקשים ואינם מסתלקים הימנו – "יתלה בביטול תורה" – "יתלה" – יתלה סבת הדבר שהוא מבקש מהקב"ה שיפסקו היסורים ממנו, ב"ביטול תורה", ויאמר – רבונו של עולם – היסורים האלו גורמים לי "ביטול תורה" – אינני יכול ללמוד! – אינני יכול להתפלל! – היסורים מפריעים לי מעבודת ה'! – ואמנם יודעני שהיסורים המה טובים מאוד, וצריכים ליתן להקב"ה שבח והודאה על כך, אמנם כשהיסורים גורמים שאין יכולים לכונן כראוי בעת קריאת שמע, אזי צריכים לבקש אז ולהתחנן ולומר – "רבונו של עולם – עד כאן!!"...

מסופר שחסיד אחד מחסידי הרה"ק מסקווירא זי"ע, היה גר במקום רחוק מרבו, ובאותה סביבה גרו הרבה גויים, והאיש הזה היה מתאונן תמיד בפני רבו שהוא אינו יכול לסבול את הסביבה וקשה לו מאד לגור ביחד עם הגויים, ושהדבר זר ומרוחק להנהגתו, ושהוא מפחד על ילדיו איך יוכלו לגדול לתלמידי חכמים יראים ושלמיים כשהם עדים לזולתם של הגויים הגרים במרחק קרוב לביתו, ושלח לשאול את הרבי שוב ושוב האם לא כדאי לו לעבור ולהתגורר בסביבה יהודית יותר, וכל העת היה הרבי משיבו בקצרה "יהיה טוב!!"... כעבור תקופה פסקו לפתע ה"שאלות" של אותו חסיד, ושוב לא נשמע ממנו דבר מה בענין הנ"ל. יום אחד שאל הרבי את הגבאי "מה קורה עם חסיד פלוני, שכן כבר זמן רב לא נשמע ממנו כלום בענין מקום מגוריו וחשותיו מהגויים".... וביקש הרבי מהגבאי שיתקשר להחסידי הנ"ל ושאלהו על כך.

הגבאי התקשר אליו תיכף ומיד, ושאל בשם הרבי "מה קורה?!", והחסיד השיב שברבות הימים הוא התרגל למצבו ולמקום מגוריו בין הגויים, וכבר לא מפריע לו הדבר, כי הוא רואה שזה לא כל כך גרוע כמו שהוא חשב – סינישט אזוי געפערלעך – הכל בסדר...כששמע הרבי את תשובת החסיד, הורה להגבאי שיתקשר שוב להחסידי ויצווה אותו לאלתר לעזוב את מקום מגוריו ולעבור למקום סביבה יהודית! היהודי קיבל את הטלפון, והשתאה מאוד לנוכח העובדה, שהלא זה זמן רב שהוא היה משתוקק לעבור לסביבה יהודית, ולא הורה לו הרבי לעבור, ועתה כאשר הוא התרגל למצבו והוא כבר אינו מרגיש צורך לעבור, אז דווקא כעת מורה לו הרבי לעבור!! והדבר הציק לו במאוד, והחליט לנסוע אל הרבי ולשטוח בפניו את תמיהתו.

ומתוק האור

הרב שלמה ליונשטיין שליט"א

הנאמן רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א על ענייני השעה

ממחשבה למעשה אמר ועשה – הוא נסע אל הרבי ושאל את הרבי: מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר – בתחילה לא נענה הרבי להפצרותי לעבור לסביבה יהודית – ואך עתה כשאני כבר מורגל למצבי אז הרבי מורה לי לעבור?

כשהרבי שמע את שאלתו, הרצינו פניו ואמר לו בנועם שיחו ובמתק דבריו: היא הנותנת, כל זמן שראיתי שמקום מגורך אינו נוח לך, והימצאות הגויים בסביבתך אינם נותנים לך מנוח, והם טורדים את מחשבותיך תמידין כסדרן "מה יהא עם חינוך ילדיך", אזי לדידי לא ראיתי שום צורך להורות לך לעבור דירה, כי ידעתי נאמנה שכל עוד אשר אינך יכול לסבול את הגויים, סימן מובהק של טהרה היא, ולא היה צורך בהול שתעבור משם, כי כאשר יש התנגדות מצדך ואינך רוצה להתרגל למצב רוחני ירוד, אין הגויים יכולים לקלקל אותך בהתנהגותם, בבחינת מה שאמרו חז"ל (מס' פסחים דף י"א ע"א) "הוא עצמו מחזר עליו לשורפו מיכל קאכיל מינייהו?", שכן כשמתעבים דבר מסויים אין רוצים בקירבת הדבר – לא כן עתה כאשר אתה מזמר זמירות אחרות, ואתה אומר שהדבר אינו כל כך רע מבחינתך, ואתה מתרגל למצב מגורי הגויים בסביבתך, ושוב אין החשש לחינוך ילדיך טורדים את שלוותך, הרי זה סימן שאתה כבר סובל את הגויים, ואתה מתחיל להיות מושפע מהם – לכן אינני מסכים שתישאר שם בשום אופן! – ואסור לך להחריש, ואפילו להגע, ועל כן הוריתיך שתעבור לאלתר לסביבה יהודית בה תוכל לחנך את ילדיך בדרך התורה והיראה!...

הנה, כשהתחיל המצב הקשה הזה בה אנו נמצאים כעת, כשהודיעו שלנוכח המצב מוכרחים לסגור את הבתי כנסיות ובתי המדרשות על מסגר ובריה, אמר לי אחד שהוא לא מסוגל לסבול את הדבר ואינו יודע איך יכול להמשיך את שגרת חייו בשעה שהבתי כנסיות ומדרשות סגורים ונעולים על מסגר ובריה, כי איך שייך מציאות כזאת שיתפללו בבית? ובפרט בשבתות וימים טובים, וכי לא יתפללו בבית המדרש? מה יהיה עם הקדושה וברכו? עם האמן יהא שמייה רבא?, מה יהא עם הישתבח ברוב עם הדרת מלך בשפה ברורה ונעימה?, הולכים להתפלל ביחידות? וכי איך אוכל לסבול כזאת שאת תפילת ההלל של יו"ט פסח אזמר ואומר ביחידות? איך שייך לומר "תפילת טל" ביחידות בין ארבעה כותלי הבית? אינני יודע אם אני מסוגל דאס דורך צו לעבן!...

לאחורנה נזדמן לי לדבר עם האדם הזה, ושאלתי אותו מה קורה עמו, איך הוא מסתדר עם המצב הזה, והשיב לי האדם בשמחה וקורת רוח "ב"ה אשר התרגלתי למצב הזה, זה לא כ"כ גרוע כמו שחשבתי, אני מתפלל כשאני קם בבית עם ילדיי, ואיני צריך לצאת לחוץ להתפלל, ואף שלאחורנה מארגנים לא רחוק מהבית שלי מנין ברחוב, אינני רואה לנכון לצאת לשם, טוב לי להתפלל בביתי פנימה עם ילדיי בנעימות בלא לצאת לחוץ".

בשמעי את דבריו, נשאתי את ידי ושפכתי שיח להקב"ה ואמרתי: הייליגער טאטע, הרבי שליט"א אמר שישורים הוא דבר טוב להאדם, אבל אם "איין" יכולים ללמוד ולהתפלל, איזה תועלת יש בהיסורים האלו, קח ממני את היסורים האלה, אינני צריך אותם כלל, גענוג געווען! אבל לאור המצב אני אומר להיפך, שאם הגענו למצב כזה ש"כין" אפשר להתפלל כך, כשהוא מתפלל ביחידות זה לא טורד את מנוחתו ושלוותו, הוא כבר רגיל לכך, ובכלל אינו צריך לדברי חיזוק אודות המצב שהגענו שצריכים להתפלל בבית, הוא אינו צריך את האזהרות חוזרות ונשנות במערכת וויזניץ שהרבי ציוה להקפיד על כל כללי הזהירות של משרד הבריאות כשמתפללים בין אנשים, הוא אינו צריך מנין, טוב לו כמו שהוא – אם המצב הוא כך – אזי אנו צועקים מתחננים ומבקשים מהקב"ה "הייליגער טאטע, גענוג געווען! תקח תיכף ומיד את היסורים מאתנו", המוציא אתכם מתחת "סבלות" מצרים, אם יכולים לדאבונינו לסבול את הגלות בתוך גלות, אזי ה' יעזור, שבאותה מהירות שהחולי הזה הגיעה, באותה מהירות – ועוד יותר מכך ניפטר מהחולי הזה והיסורים האלו, ובני ישראל ישובו במהרה להתפלל בבתי כנסיות ומדרשות כמנהגם מימים ימימה מתוך בריאות הגוף והנפש. (גיליון "לקראת שבת" קרח תשי"ט)

"זאת חקת התורה" (יט, ב)

הפרשה הקודמת מסתיימת במלים: "לא תחללו ולא תמותו", ומיד אחרי כן מתחילה פרשתנו במלים "זאת חקת התורה".

מה הקשר שבין שני הדברים?

חז"ל (שבת ל ע"א) מספרים על דוד המלך ע"ה, שכשרצה להשמר מפני מלאך המוות שלא ימיתהו, ישב ולמד תורה.

כעין זה מספרת הגמרא (בבא מציעא נט ע"א) על רבה בר נחמני, שכשרח מפני המלכות, עלה על דקל גבוה, ושם ישב ולמד, ומלאך המוות לא יכול היה לקחתו כי למד תורה.

דבר זה - אומר רבי יעקב [בנו של ה"בן איש חי"] בספרו "ציצים ופרחים" - רמוז בסמיכות הפרשות: "ולא תמותו" - "זאת חקת התורה", שעל ידי לימוד התורה נתן להמלט אפילו ממלאך המוות!

"אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה" (כא יז)

המשנה במסכת כתובות אומרת שעשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, ואחד מהם זה פי הבאר. ועל זה כתב רבינו עובדיה מברטנורא: ויש אומרים שפתחה פיה ואמרה שירה שנאמר "עלי באר ענו לה".

פרקי אבות

מעשה שטן הצליח שהוא נתגלה ונתפס בידי הגויים, אף אחד לא ידע על הענין רק ידעו שהאיש נעלם. בתוך כך, בא הגוי ששמר על הפגסיה לאחד מפרנסי הקהלה, וספר שדרכו אפשר להברית את היהודי. אלא שבשביל מלאכה זו שברוכה במאמץ ובסכנון אדיר, הוא מבקש שלושת אלפים דינרי זהב.

אנשי הקהלה שמעו על הסכום העצום, ונתתמו לאסוף כספים למען פדיון השבוי. פשהגייה השמועה לרבי והונתו אמר מיד לעצמו, שאסור להמתין אפילו רגע, מי יודע מה עוד עלול לקרות. הוא הלך לביתו למקום ששם נמצא הכסף, והביא אותו במלואו לשומר הפגסיה הזקן.

השומר אכן נשאר נאמן להבטחתו, והברית את היהודי מהפגסיה, ומשם ברח לעיר אחרת. המתירמים המשיכו במלאכתם, וכשהגיעו לרבי הונתו, אמרו לו: אספנו חלק מהסכום. אמר להם הרב: אין צורך בכסף, היהודי כבר שחרר.

כאן התחיל דין ודברים בין גבאי הצדקה לבין רבי הונתו: אמנם נכון אתה נתת את כל הכסף, אבל בינתים אספנו מה שאספנו, ותשח את זה בחזרה, משום שגם אנו רוצים חלק במצות פדיון שבויים, אבל הרב סרב לקבל את הכסף מאנשי הקהלה, ורצה לזכות במצוה זו לבדו.

לאחר המעשה, רבי הונתו התחיל להתנשב בדעתו וחשב; מה יקרה כאשר אשתו תגלה שהוא הלך ונתן את כל המטמון, הרי תרעיש עולמות, הן מדבר בסכום עתק, עמד והחליט שהוא יסע לכמה ימים מחוץ לעיר, ואם בינתים היא תגלה את החסרון בהעדרו, ודאי תקים קול זעקה שהיתה פריצה והממון נגנב, אבל עד שהוא נחזר, היא תספיק להרגע קצת.

קם ונגש לביתו, ולשמחתו ראה שאשתו עדין לא גלתה דבר, וספר לה על רצונו לנסע לכמה ימים לצורך גדול מחוץ לעיר. בינתים, גילו הכמרים שהנדון למנות נמלט, ועד מהרה הגיעו למסקנה שהשומר הזקן מעל באמון והוא שהבריתו, עמדו ונדברו ביניהם שיש לעשות לשומר מה שזממו לעשות ליהודי.

השומר שהרגיש שהטבעת הולכת ומתהדקת סביבו, החליט לברח. היות והיה ארבעים שנה שומר והצליח לגבב כסף וזהב מהפגסיה, לקח הכל, ורץ לבית של רבי הונתו, ספר לרבנית כל מה שקרה, ואמר לה: גליתני יהודי אציל קנה שהוא מוכן לתת מקספו שלושת אלפים זהובים בשביל להציל חברו, לכן אני בטוח שהוא אדם ישר ונאמן.

אם כן, דבר ראשון אני נותן לכם מתנה את שלושת אלפים הזהובים, וכל השאר שנמצא בקפסא זו, אם אחר בפלום, הוא בונדאי יחזיר לי את זה, ואם לא, אז פדאי שהכל ישאר אצל יהודי קנה שיודע לעשות דברים טובים בכסף.

עתה כבר ידעה אשתו של רבי הונתו את כל המעשה, היא ידעה שהקדוש ברוך הוא שלם להם על המעשה הטוב והנאצל אשר עשה בעלה, לכן חפזה בצפיה דרוכה שיחזר בעלה, כדי שתוכל לבשר לו את הבשורה הגדולה.

כשהגיע רבי הונתו לביתו, פרצה אשתו בשמחה וצהלה ואמרה לו: "הקדוש ברוך הוא שלם לנו בכפלי כפלים", ועמדה וספרה לו את כל הספור. הרב שמע, אבל במקום לשמוח, פרץ בבכי עז ולא יכל להרגע. האשה עומדת המומה ולא מבינה.

הסביר לה רבי הונתו למה הוא בוכה: מכאן ראיה שמשליכים לי את המצנה בפנים; כי אילו היו מרוצים ממצנה זו, היו מניחים לי אותה לעולם הבא, שכן ידוע שמתן שכן של מצוות רק בעולם הבא, רק מצנה שאינה רצויה, נותנים את שברה כאן.

רבי הונתו בוכה ובוכה ואינו מסגל להרגע, עד שהחליט לעשות תענית חלום כדי לדעת על מה ולמה לא רוצים את המצנה שלו, ומשמים השיבו לו: אכן צדקת בבכיך, וכל זה מפני שעיניך היתה צרה בחבריך ולא נתת להם שיהיה גם להם חלק במצנה הזו. רצית את כל המצנה לבד, בבקשה קח לך!!! (אבות ישראל)

מעין הדף היומי

דף קיא.

בני מלכים סכין על גבי מכותיהן שמן וורד

בשוי"ת חכם צבי (סימן צ"ב) הוכיח להתיר לכהנים הנושאים כפיהם בשבת או ביום טוב לרחוץ ידיהם במים שנתנו בהם מי ורדים, אף שמולדים ריח בידיהם, ממה דאמרינן בני מלכים סכין שמן וורד על מכותיהם בשבת, שכן דרכם לסוך בחול, וכן נפסק בטור ושו"ע (סימן שכ"ז), שאע"פ שאין אדם רשאי לסוך מכתו בשמן וורד בשבת, מפני שדמיו יקרים, וניכר שאינו עושה כן אלא לרפואה, בכל זאת במקום שמצוי בו שמן וורד בשפע, ודרך בני אדם לסוך ממנו בלא צורך רפואה, מותר אף בשבת. ומבואר שלא חששו בזה משום איסור הולדת ריח בבשר האדם. וכן העלה בשו"ת שאילת יעב"ץ (סימן מ"ב).

ר' שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הם

כתב בס' הערות הגרי"ש אלישיב: צ"ב דהא למעשה אין הדרך שמשמש בו בחול לסיכה שאינה לרפואה, שדמיו יקרים ואינו מצוי, וא"כ מוכחא מילתא דלרפואה.

וכי"ב צ"ע לעיל פ' אשה (ס"ז א') דמפי' למשנה דתני "ובני מלכים בזוגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהוה" מאן תנא א"ר אושעיא ר"ש היא דאמר כל ישראל בני מלכים הם, וצ"ב דהא במציאות אין הדרך לכל אדם בו, וקיים שפיר החשש דליתחזיא כיוהרא ושלף ליה.

והביאור הוא, דלר"ש האי דכל ישראל בני מלכים הם, היא הבנה מעשית בכל אדם מישראל, שהאדם הישראלי חי באמת בהבנה ובהרגשה זו דבן מלך הוא, ובלובש דבר שרגילין בו בני מלכים ליכא לחשש שיסיר מחמת שאינו מתאים לו דשפיר מתאים לו שחושב עצמו לבן מלך (ולשון רש"י שם בדס"ז, בני מלכים - הלכך לעני נמי חזיא ולא גנותא דידיה וכו' והיינו שבאמת משנה זה למציאות דתו לית ביה גנותא). והכא נמי גבי סיכת שמן וורד כבר משתייך הוא מחמת כן לסיכת שמן וורד אף לתענוג, ואף על גב שלמעשה אין רגיל בכך אבל כד עביד לה שפיר יש לראות במעשה זה סיכת תענוג ולא סיכת רפואה, שהרי בבני מלכים סיכה זו לתענוג היא, והרי גם האדם הישראלי רואים אותו בן מלך. (גיליון פניני הדף היומי מס' 25)